

Önümüzdeki dönemde en önemli konu enflasyon olmalı

Özcan KADIOĞLU ozcankadioglu@hotmail.com
Koç Üniversitesi-TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu
(EAF) Üyesi, Dünya Gazetesi Yazarı

Özellikle gelişmekte olan ülkeler ekonomik kalkınma büyüme, dış açık ve fiyat istikrarı gibi makro hedeflere yoğunlaşmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise 2008 krizi sonrası tekrardan kriz öncesi büyüme ve enflasyon rakamlarına dönme çabalarının olduğunu söyleyebiliriz.

Günümüz ekonomilerinde makro düzeyde yaşanan pek çok istikrarsızlık var. Makro iktisat politikalarının istikrarı hedeflediği beş temel gösterge; "Tam İstihdam, Fiyat İstikrarı, İstikrarlı Ekonomik Büyüme, Gelir Dağılımında Adalet ve Ödemeler Dengesi"dir.

Politika yöneticileri ekonomik istikrarın sağlanması ve refah düzeyinin artması için en temelde maliye ve para politikaları ile ekonomilere müdahale ederek

yukarıda bahsettiğimiz makro hedefleri gerçekleştirmeye çalışırlar. Politika belirleyicileri istikrarlı ekonomik büyüme sağlayabilmek için genişletici politikalar uygulayarak hedefi gerçekleştirirken öte yandan büyüme sonrası yeni iş alanları ortaya çıkaracaktır. Böylelikle tam istihdam hedefi de sağlanmış olacaktır. Fakat bu iki hedef arasında doğrusal bir ilişki olsa da makro hedefler birbirleriyle bazı durumlarda çatışabilmektedir.

Örneğin fiyat istikrarı ve ekonomik büyüme arasında çatışma vardır. Ekonomik büyüme için belli bir oranda (%2-3) enflasyon teşvik edici olabilir. Ya da belirli bir refah düzeyine ulaşmak için yapılacak tüketimler ile ekonomik kalkınma arasında çatışma mevcuttur. Bireylerin tüketimi artırması tasarrufların düşmesine ve sermaye birikiminin azalmasına yol açacaktır. Sermayenin azalması ise ekonomik büyüme ve kalkınmayı olumsuz etkileyecektir.

Temel hedeflerin aynı anda sağlanması çoğu kez mümkün değil

Özellikle gelişmekte olan ülkeler ekonomik kalkınma, büyüme, dış açık ve fiyat istikrarı gibi makro hedeflere yoğunlaşmaktadır.

Görüldüğü üzere ekonomiler yukarıda bahsettiğimiz temel hedeflerin aynı anda sağlanması çoğu kez mümkün değildir. Bu noktada politika belirleyicileri bazı hedeflerine ön plana çıkarmakta ve bunlara yoğunlaşmaktadır. Bugün dünya üzerinde liberal politikaların çoğunlukla uygulandığı ekonomilerde gelir dağılımı adaleti ve tam istihdam hedefleri diğer makro hedeflerin arkasından gelmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler ekonomik kalkınma, büyüme, dış açık ve fiyat istikrarı gibi makro hedeflere yoğunlaşmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise 2008 krizi sonrası tekrardan kriz öncesi büyüme ve enflasyon rakamlarına dönme çabalarının olduğunu söyleyebiliriz.

Fiyat istikrarı nedir?

Fiyat istikrarı bir ekonomide enflasyon veya deflasyonun görülmediği durum olarak tanımlanabilir.

Deflasyon ise bir ekonomide fiyatlar genel düzeyinin sürekli düşüşü ifade etmektedir. Deflasyonun yaşandığı ekonomilerde paranın reel değeri ve satın alma gücü artmaktadır. Mal ve hizmetlere yapılan harcamalar azalmaktadır. Deflasyonist dönemlerde bireyler daha az parayla daha fazla mal ve hizmet alırlar ve ellerindeki parayı tasarruf ederler. Bundan dolayı harcama açığı ortaya çıkmaktadır. Öte yandan mal ve fiyatların sürekli düşmesi üreticilerin belli bir noktadan sonra üretimi bırakmalarına ve ekonominin durgunlaşmasına yol açacaktır (Yunanistan, Japonya ve İtalya örneği). Deflasyon tüketiciyi tüketimden, üreticiyi üretimden uzaklaştırdığından enflasyona göre daha büyük bir istikrarsızlık kaynağıdır. Deflasyonla mücadelede büyük çoğunlukla genişletici para ve maliye politikaları uygulanmaktadır. 2008 krizi sonra durgunluk yaşayan pek çok gelişmiş ekonomi özellikle genişletici para politikaları ile istikrarsızlığı ortadan kaldırmaya çalışmıştır.

Enflasyon nedir?

Enflasyon, mal ve hizmetlerin fiyatlarının artmasıdır. Ancak mal ve hizmetlerin fiyatları zaman içinde artabilir veya azalabilir. Enflasyon sadece belli bir malın veya hizmetin fiyatının tek başına artması değil, fiyatların genel düzeyinin sürekli bir artış göstermesidir. Diğer bir deyişle, sadece bazı malların fiyatlarının sürekli artması ya da tüm malların fiyatlarının bir sefer artması enflasyon değildir. Örneğin aylık enflasyon oranının yüzde 1 olması, o ay içinde fiyatlar genel seviyesinin bir önceki aya göre yüzde 1 oranında arttığını gösterir.

Enflasyonist bir ortamda aşağıdaki olumsuzluklar yaşanacaktır:

Paranın satın alma gücü düşer

Satın alma gücü, paranın bir anda satın alabileceği gerçek veya somut mal ve hizmet miktarıdır. Enflasyon yükseldiğinde, paranın alım gücünde bir düşüş meydana gelecektir.

Yüksek enflasyon altına tüketiciler herhangi bir mal için daha fazla harcama yapmak zorunda kalacak ve satın alma güçleri düşecektir. Bireyin reel gelirinde bir artış olmadığı halde satın alma gücünde ciddi bir kayıp olacaktır. Enflasyonla birlikte paranın reel değeri düşmekte ve tüketim için yapılan harcamalar artmaktadır.

Enflasyonun düşmesi, fiyatların daha az artması, insanların alım güçlerinin daha az azalması ve neticesinde istikrar ve refah demektir.

Enflasyon oranları, merkez bankalarının para politikalarında atacağı adımları doğrudan etkileyebileceğinden, kurlar üzerinde de oldukça etkilidir. Çünkü enflasyon oranı, merkez bankalarının faiz oranları üzerinde yapacağı değişiklikler için öncü göstergelerdir. Örneğin, enflasyon oranlarının, merkez bankalarının hedeflerinden yukarı yönde sapması durumunda faizlerde artış beklentisi ön plana çıkarken, enflasyon oranının merkez bankalarının hedeflerinin altında kalması durumunda ise faizlerde düşüş beklentisi ön plana çıkmaktadır.

Enflasyonun nedenleri

Ekonomistler ve akademisyenler tarafından evrensel olarak kabul edilen enflasyonun nedeni için tek bir teori yoktur, fakat yaygın olarak kullanılan birkaç hipotez vardır.

Talep enflasyonu

Enflasyon, mal ve hizmetlere olan talep artışından kaynaklanmaktadır. Bu teori, "çok az mal çok fazla para" olarak özetlenebilir. Diğer bir deyişle, talep arzdan daha hızlı büyüyorsa fiyatlar artacaktır. Bu genellikle hızla büyüyen ekonomilerde görülür.

Maliyet enflasyonu

Enflasyon, şirketlerin üretim maliyetlerinin arttığı zamandır. Bu olduğunda, kar marjlarını korumak için fiyatları artırması gerekiyor. Artan maliyetler, ücretler, vergiler veya artan doğal kaynak veya ithalat maliyetleri gibi şeyleri içerebilir.

Para enflasyonu

Enflasyon, ekonomideki aşırı arzdan kaynaklanmaktadır. Diğer herhangi bir meta gibi, fiyatların da arz ve talepleri belirlenir. Çok fazla arz varsa, o şeyin fiyatı düşer. Eğer bu şey para ise çok fazla para kaynağı paranın değerini düşür, sonuç, bu her şeyin fiyatının yükselmesi demektir.

Enflasyonun etkileri

► **Gelirin yeniden dağılımı:** Yüksek enflasyon riski, düşük gelirli aileler üzerinde gerileme etkisi yaratır. Bu, su, ısınma, yiyecek gibi temel ihtiyaçların hızlı bir oranda yükselmesiyle gerçekleşir.

► **Düşen reel gelirler:** Yükselen enflasyon reel gelirlerde düşüşe neden olur. Milyonlarca insanın ücretlerinde azalma söz konusudur.

► **Olumsuz reel faiz oranları:** Tasarruf

hesaplarındaki faiz oranları enflasyon oranından düşük ise kendi tasarruflarından yararlanan insanları olumsuz etkiler.

► **Borçlanma maliyeti:** Yüksek enflasyon, işletmeler için daha yüksek borçlanma maliyetlerine de yol açabilir.

► **Ticari rekabet gücü:** Eğer bir ülke önemli ölçüde ve uzun bir süredir yüksek bir enflasyon oranına sahipse, bu durum ihracatının dünya pazarlarında daha az rekabetçi olmasını sağlayacaktır. Sonuç olarak bu, azalan ihracat siparişlerinde, daha düşük karlarda ve daha az işte ve bir ülkenin ticaret dengesinin kötüleşmesinde de ortaya çıkabilir. İhracattaki düşüş, milli gelir ve istihdam üzerinde negatif çarpan ve hızlandırıcı etkileri tetikleyebilir.

► **İş belirsizliği:** Yüksek ve değişken enflasyon, yatırım açısından iyi değildir çünkü şirketler maliyetleri ve fiyatları konusunda emin olamazlar. Bu belirsizlik, daha düşük sermaye yatırımı harcamalarına yol açabilir.

Ülkemizde son iki yılda yaşanan yüksek enflasyon

Son iki yıldır enflasyon oranında ciddi yükseliş söz konusu, enflasyon ile birlikte döviz kurları ve faiz'de rekor düzeyde artışını görüyoruz. ÜFE'de yaşanan artış birkaç ay sonra TÜFE'de artışa sebep oluyor.

Son aylarda yaşanan aylık enflasyon birçok ülkede yıllık olarak bile gerçekleşmiyor. Siyaset makamında bulunan kişilerin birinci önceliği enflasyon ile mücadele olmalıdır.

Ülkemizde bir ayda gerçekleşen enflasyon birçok ülkede bir yılda gerçekleşmiyor.

ÜLKE GRUPLARINDA ENFLASYON

AB Bölgesi'nden 7,7

G7 ülkeleri ortalamasından 7,86

OECD ülkeleri ortalamasından 5,92

G20 ülkeleri ortalamasından 5,3

Dünya ortalamasından 4,4

Gelişmekte olan ülkeler ortalamasından 3,36

kat daha yüksek enflasyon ile yaşıyoruz

Türkiye'de Haziran ayında gerçekleşen enflasyon: %2,61

Gerçekleşen yıllık enflasyon:

Yunanistan: %0,60, Japonya: %0,70, G Kore:

%1,50, Euro Bölgesi: %2,0, Almanya: %2,1,

Fransa: %2,1, Kanada: %2,20